

BANKA E SHQIPËRISË

Departamenti i Politikës Monetare

Rezultatet e Vrojtimit të Aktivitetit Kreditues për Tremujorin e Dytë 2012 Korrik 2012¹

Rezultatet e vrojtimit të aktivitetit kreditues tregojnë se standardet e kredisë dhënë bizneseve janë shtrënguar lehtësisht gjatë tremujorit të dytë të vitit 2012, ndërkohë që standardet e kredisë dhënë individëve kanë mbetur të pandryshuara. Standardet kanë ngelur të pandryshuara si për kredinë dhënë konsumatorëve për blerje banese, ashtu edhe për financimin e konsumit. Ndërsa, për bizneset, standardet janë shtrënguar kryesisht për kredinë dhënë ndërmarrjeve të vogla e të mesme dhe, sipas qëllimit të përdorimit, kryesisht për kredinë e dhënë për financimin e investimeve. Bankat kanë mbajtur pothuaj të pandryshuara standardet e kredisë për ndërmarrjet e mëdha dhe për kredinë e dhënë për financimin e kapitalit qarkullues.

Faktorët kryesorë që kontribuan në shtrëngimin e standardeve të kredisë për biznese janë *problemet specifike* të sektorit ku operon biznesi, *situata e kredive me probleme* dhe *situata e përgjithshme makroekonomike*. Faktorët që kontribuan në shtrëngimin e standardeve të kredisë dhënë individëve janë *kreditë me probleme*, *gjendja financiare e individëve* dhe zhvillimet në *tregun e pasurive të paluajtshme*. Gjendja e *likuiditetit* dhe vendimet e Bankës së Shqipërisë janë faktorë të cilët kanë ndikuar në lehtësimin e standardeve të kredisë për të dy grupet e klientëve, ndërsa shkalla e *konkurrencës* ka kontribuar në kahun lehtësues vetëm për kredinë dhënë individëve.

Kushti kryesor nëpërmjet të cilit është zbatuar politika shtrënguese e bankave vijon të jetë kërkesa për *kolateral*, si për bizneset ashtu edhe për individët. Gjatë tremujorit të dytë të vitit 2012, ka rritur ndikimin në kahun shtrëngues edhe *zgjerimi i marzhit*.

Kërkesa neto për kredi vlerësohet të jetë ulur përsëri në tremujorin e dytë të vitit 2012, megjithëse me një masë më të ulët, si për bizneset ashtu edhe për individët. Balanca neto negative është regjistruar për kërkesën e ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme, për kredinë për qëllime investimi, si dhe për financimin e konsumit të familjarëve.

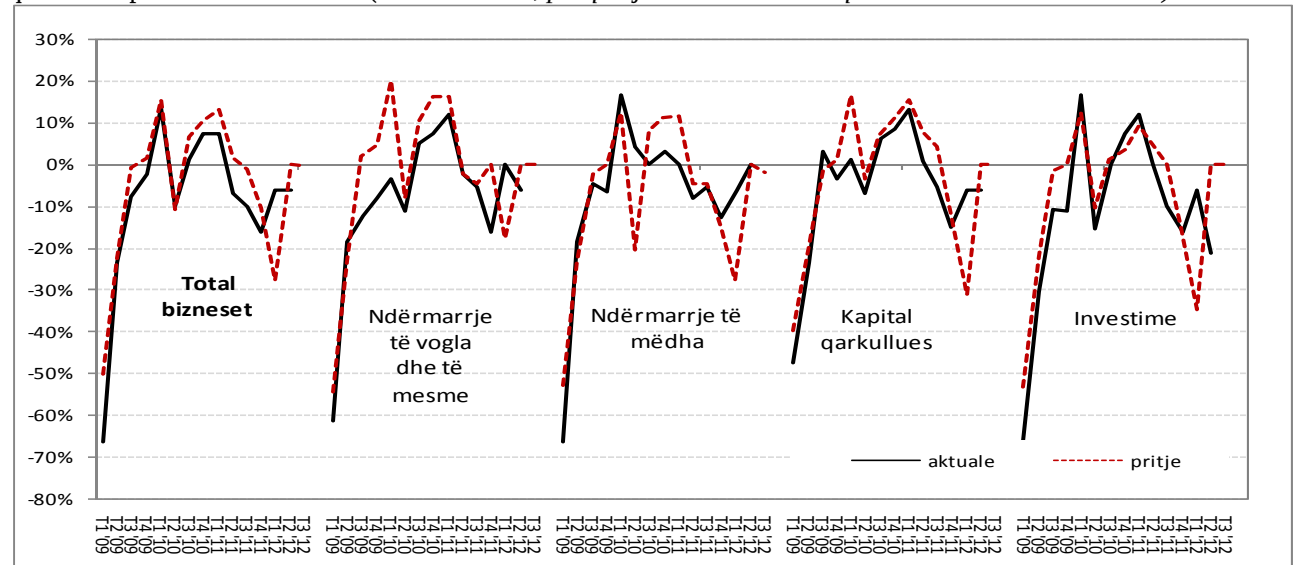
Pritjet e bankave për standardet e kredidhënies gjatë tremujorit të tretë të vitit 2012 janë më optimiste krahasuar me vlerësimet për standardet e aplikuara gjatë tremujorit të dytë. Bankat nuk presin të vijnë prirjen shtrënguese të standardeve të kredisë së dhënë bizneseve gjatë tremujorit të tretë, ndërkohë që presin të lehtësojnë ato të individëve.

¹ Vrojtimi i realizuar në muajin qershor 2012 mbulon zhvillimet në aktivitetin kreditues të tremujorit të dytë të vitit 2012, si dhe pritjet e bankave për aktivitetin kreditues gjatë tremujorit të tretë të vitit 2012.

Kredia për bizneset

Standardet e kredisë dhënë bizneseve janë shtrënguar lehtësisht në tremujorin e dytë të vitit 2012. Balanca neto² e përgjigjeve të bankave që janë shprehur për shtrëngim të standardeve shënoi vlerën 6.2%. Kjo balancë nuk ka ndryshuar në krahasim me një tremujor më parë.

Grafik 1: Ndryshimet në standardet e zbatuara në kreditë për bizneset në total, sipas madhësisë së ndërmarrjeve dhe qëllimit të përdorimit të kredisë (balanca neto¹, përqindja neto e bankave që kanë lehtësuar standardet).

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Shënim 1. Balanca pozitive tregon për lehtësim të standardeve, ndërsa balanca negative tregon për shtrëngim të standardeve.

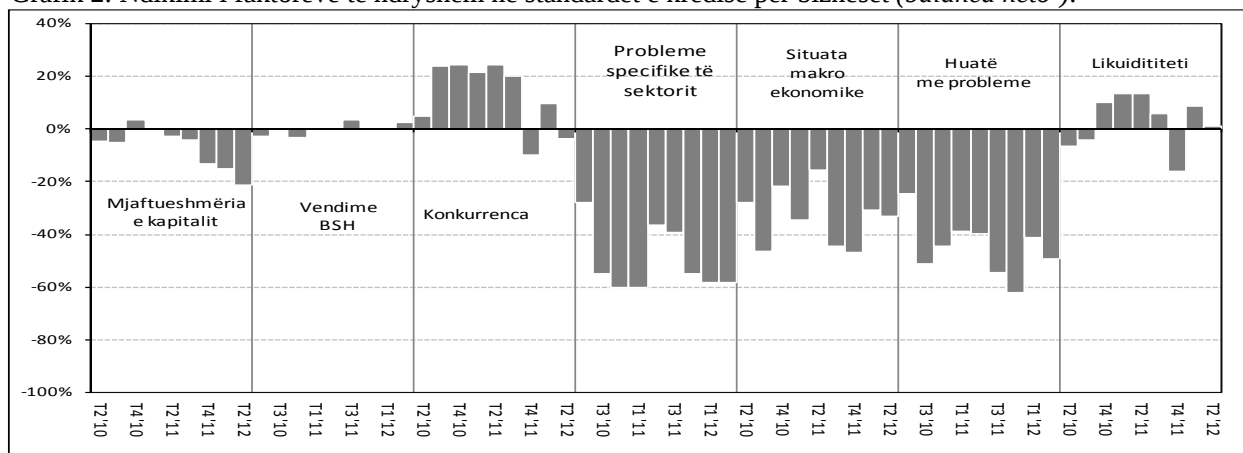
Standardet e kredidhënies u shtrënguan lehtësisht për *ndërmarrjet e vogla dhe të mesme*, por bankat u shprehën se nuk i kanë shtrënguar standardet e kredidhënies për *ndërmarrjet e mëdha*. Përqindja neto e bankave që kanë raportuar për shtrëngim të standardeve për *ndërmarrjet e vogla dhe të mesme* është 6.2%; rreth 6.2 pikë përqindjeje më shumë krahasuar me tremujorin e kaluar. Nga ana tjetër, përqindja neto e standardeve për kredinë dhënë *ndërmarrjeve të mëdha* shënoi vlerën 0%, duke shënuar një përmirësim me 6.2 pikë përqindje në krahasim me tremujorin e parë të vitit 2012. Sipas qëllimit të përdorimit të kredisë, standardet janë shtrënguar më tepër për kredinë e dhënë për *qëllime investimi* në krahasim me atë për *kapital qarkullues*. Përqindja neto e bankave që kanë raportuar shtrëngim të standardeve për kredinë për qëllime investimi u rrit me 15 pikë përqindje në tremujorin e dytë të vitit 2012.

Faktorët me kontributin kryesor në shtrëngimin e standardeve të kredisë për bizneset, gjatë tremujorit të dytë të vitit 2012 ishin: *problemet specifike të sektorit* ku zhvillon aktivitetin ndërmarrja, *gjendja e huave me probleme* në sistemin bankar dhe *situata makroekonomike* në vend. Në të njëjtin drejtim, por në një shkallë më të ulët, kanë ndikuar *mjaftueshmëria e kapitalit* dhe *konkurrenca në sistemin bankar*.

² Përgjigjet e bankave për aktivitetin kreditues agregohen nëpërmjet treguesit të “balancës neto”. Balanca neto llogaritet si diferencë e përgjigjeve të peshuara të bankave, që kanë raportuar lehtësim/rritje të standardeve/kërkesës dhe atyre që kanë raportuar shtrëngim/ulje të standardeve/kërkesës. Peshat llogariten duke u bazuar në raportin e portofolit të kredisë të secilës bankë në kredinë totale, për segmente të ndryshme të tregut, sipas llojit të pyetjes (kredia dhënë bizneseve / individëve, në lekë / në valutë).

Nga ana tjetër, vendimet e marra nga Banka e Shqipërisë dhe gjendja e likuiditetit gjatë këtij tremujori kanë ndikuar pak në lehtësimin e standardeve të kredidhënies për bizneset (Grafiku 2.)

Grafik 2: Ndikimi i faktorëve të ndryshëm në standardet e kredisë për bizneset (balanca neto²).

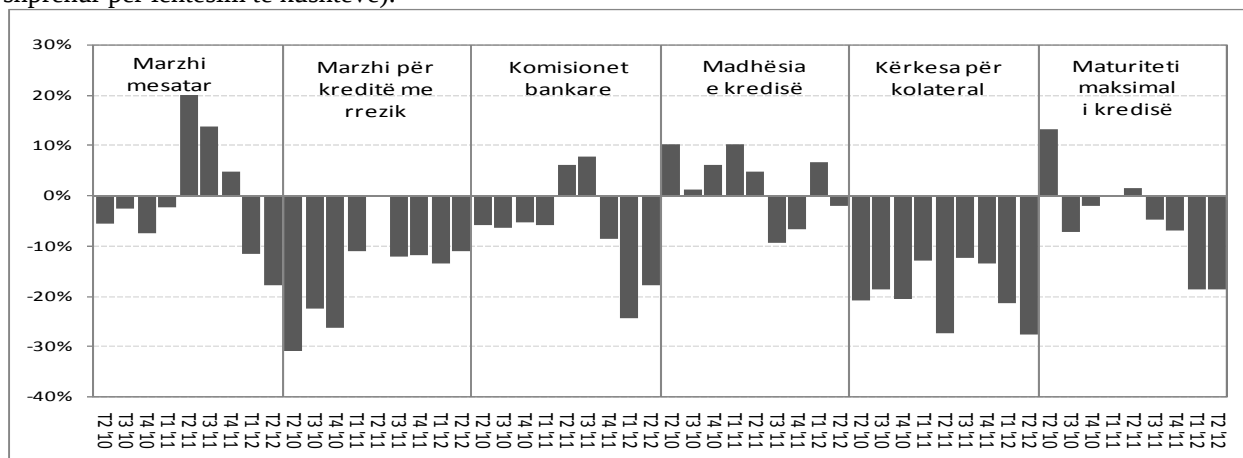

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Shënim 2. Balanca pozitive tregon që faktori ka ndikuar në lehtësimin e standardeve të kredidhënies; balanca negative tregon që faktori ka ndikuar në shtrëngimin e standardeve të kredidhënies.

Zhvillimet në kushtet dhe kriteret e kredisë të raportuara nga bankat në përgjithësi kanë vepruar në drejtim të ushtrimit të një politike shtrënguese të kredidhënies nga bankat gjatë tremujorit të dytë të vitit 2012. Në këtë drejtim ka vepruar kryesisht rritja e kërkesës për kolateral. Në drejtim të shtrëngimit të standardeve ka ndikuar edhe rritja e komisioneve, zgjerimi i marzheve dhe ulja e maturitetit maksimal të kredisë së akorduar gjatë tremujorit referues.

Grafik 3: Ndryshimi i kushteve për miratimin e kredive të bizneseve (balanca neto², përqindje neto e bankave që janë shprehur për lehtësim të kushteve).

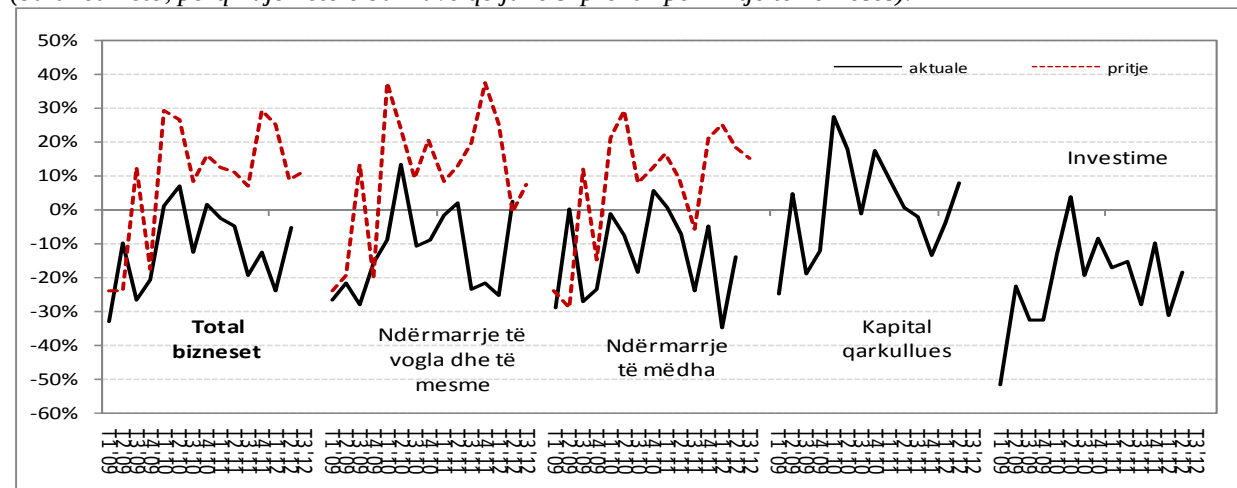
Burimi: Banka e Shqipërisë.

Shënim 2. Balanca pozitive tregon lehtësim të kushteve, ndërsa balanca negative tregon shtrëngim të kushteve.

Kërkesa për kredi. Në tremujorin e dytë të vitit 2012, vlerësimi i ekspertëve të bankave për kërkesën e bizneseve për kredi është më pak negativ krahasuar me tremujorin e kaluar. Përqindja neto e bankave që kanë perceptuar rritje të kërkesës për kredi nga ndërmarrjet e vogla e të mesme rezultoi 2.6%, nga -25.2% që ishte në tremujorin e mëparshëm. Ky zhvillim përkon me pritjet e tyre për përmirësimin e

kërkesës të shprehura në vrojtimin e tremujorit të mëparshëm (grafiku 4). Balanca neto e kërkesës për kredi nga ndërmarrjet e mëdha, ndonëse vijon të jetë negative (-14.0%), ka pësuar një përmirësim të ndjeshëm me rreth 20 pikë përqindje krahasuar me tremujorin e kaluar. Sipas qëllimit të përdorimit të kredisë, është rritur kryesisht kërkesa për kredi për financimin e kapitalit qarkullues. Balanca neto e kredisë së kërkuar për *kapital qarkullues* shënoi 7.9% në tremujorin e dytë të vitit 2012, nga -3.7% që ishte në tremujorin e parë të këtij viti. Balanca neto e kërkesës së kredisë për qëllime investimi vijon të mbetet negative, por është përmirësuar me 13 pikë përqindje nga tremujori i parë i vitit 2012.

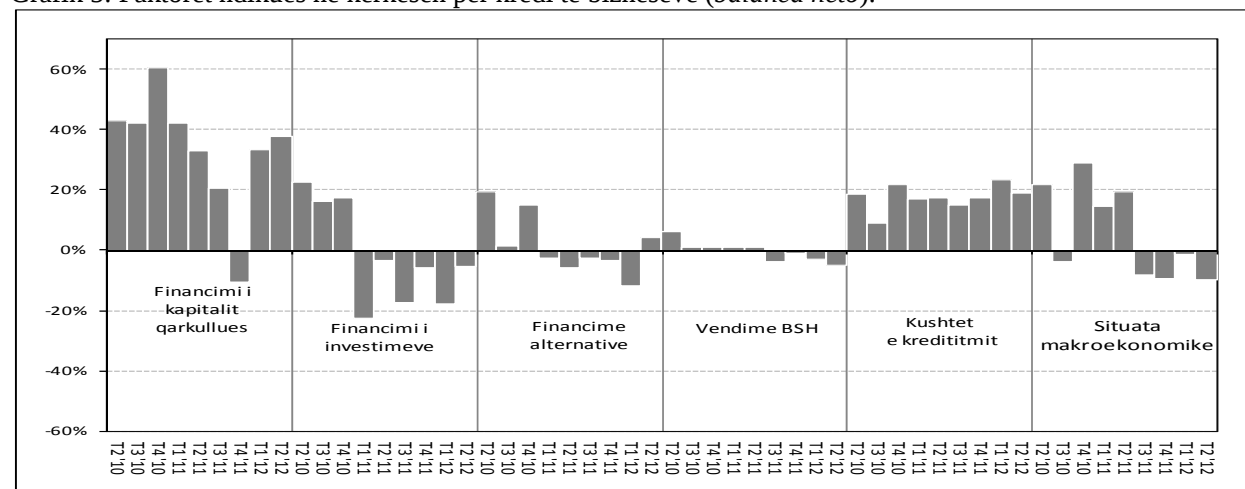
Grafik 4: Ecuria e kërkesës së bizneseve për kredi sipas madhësisë së biznesit dhe qëllimit të përdorimit të kredisë (balanca neto, përqindje neto e bankave që janë shprehur për rritje të kërkesës).

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Nevoja për financimin e kapitalit qarkullues dhe përdorimi i burimeve alternative financuese janë faktorët që kanë kontribuar pozitivisht kërkesën për kredi, gjatë tremujorit të dytë të vitit 2012. Balancat neto rezultuan përkatësisht në rreth 37.8 % dhe 4.2%. Faktorët që kanë kontribuar negativisht në rritjen e kërkesës, në tremujorin e dytë të vitit 2012, janë *situata aktuale makroekonomike* dhe nevoja për *financimin e investimeve fikse*. Faktori i fundit ka kontribuar negativisht që nga tremujori i parë i vitit 2011.

Grafik 5: Faktorët ndikues në kërkesën për kredi të bizneseve (balanca neto).

Burimi: Banka e Shqipërisë.

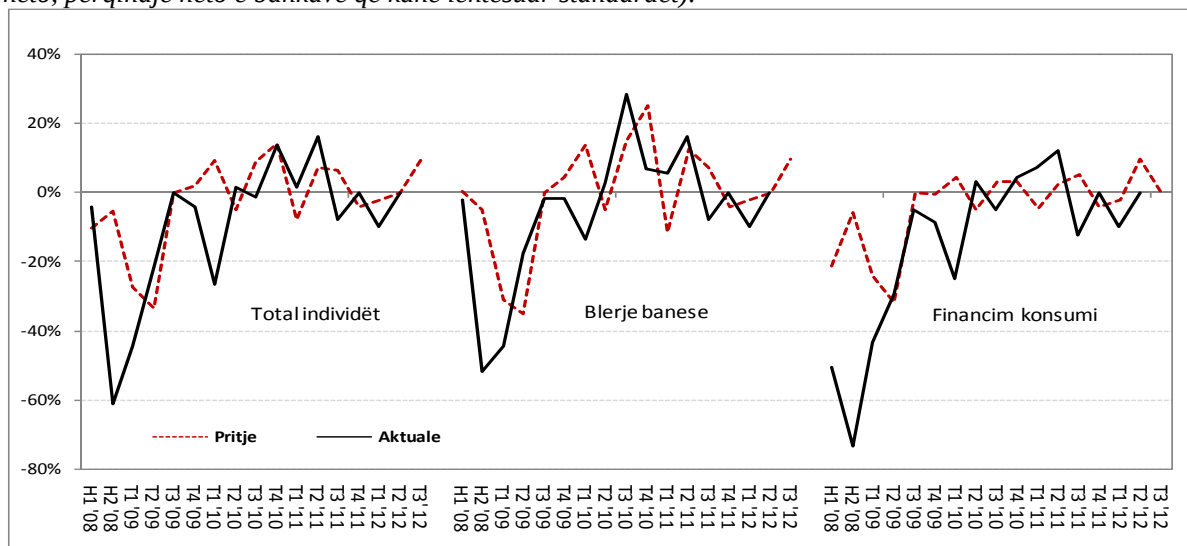
Shënim 4. Balanca pozitive tregon rritje të kërkesës ose që faktori ka ndikuar në rritjen e kërkesës, ndërsa balanca negative tregon ulje të kërkesës ose që faktori ka ndikuar në uljen e kërkesës për kredi.

Pritjet. Për tremujorin e tretë të vitit 2012, ekspertët e bankave presin që standardet e kredisë për bizneset të mbeten të pandryshuara. Balanca neto e pritjeve shënoi vlerën -0.5%. Standardet pritet të mbeten të pandryshuara si për kreditë dhënë sipas qëllimit të përdorimit, ashtu dhe për kredinë e dhënë për ndërmarrjet e vogla dhe të mesme. Standardet pritet të shtrëngohen lehtësisht për kredinë e dhënë korporatave. Pritjet për kërkesën e bizneseve për kredi, për tremujorin e tretë të vitit 2012 janë kryesisht pozitive dhe më të larta krahasuar me pritjet për tremujorin e dytë të vitit 2012.

Kredia për individë

Standardet e kredisë për individë kanë mbetur të pandryshuara në tremujorin e dytë të vitit 2012. Përqindja neto e bankave që janë shprehur për shtrëngim të standardeve të kredisë në këtë tremujor shënoi vlerën 0%. Kjo përbën një përmirësim krahasuar me tremujorin e parë të vitit 2012, gjatë të cilit përqindja neto e bankave që kishin shtrënguar standardet ishte 9.6%. Standardet e kredisë mbetën të pandryshuara, si për kredinë për *blerje banese* ashtu edhe për *kredinë konsumatore*.

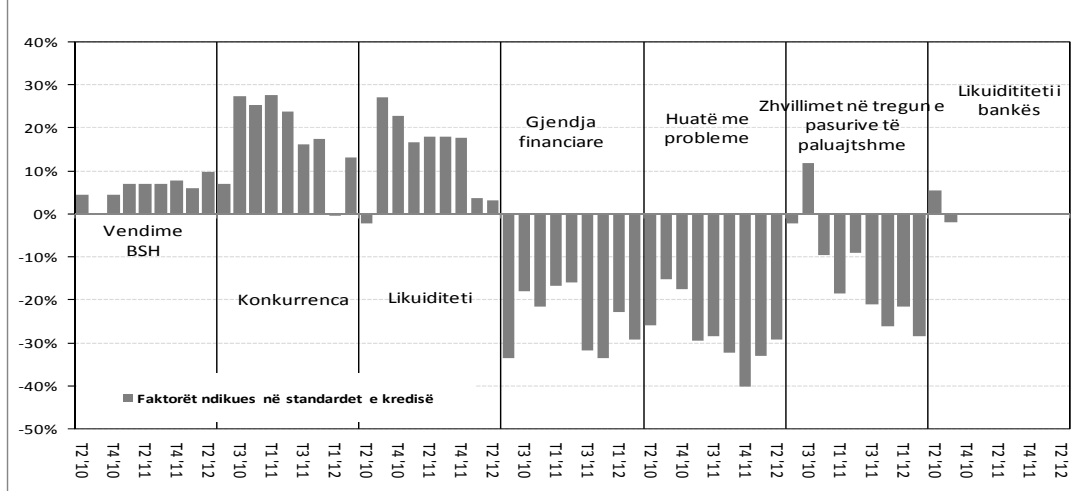
Grafik 6: Ndryshimet në standardet e kredisë dhënë individëve në total, për blerje banese dhe për konsum (balanca neto, përqindje neto e bankave që kanë lehtësuar standardet).

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Faktorët që vijnë edhe gjatë këtij tremujori të japin kontributin kryesor në kahun shtrëngues të standardeve të kredisë dhënë individëve janë *gjendja e kredive me probleme, gjendja financiare e individëve dhe zhvillimet në tregun e pasurive të paluajtshme*. Nga ana tjetër, *vendimet e politikës monetare të Bankës së Shqipërisë, konkurrenca dhe gjendja e likuiditetit* kanë ndikuar në lehtësimin e standardeve të kredisë dhënë individëve.

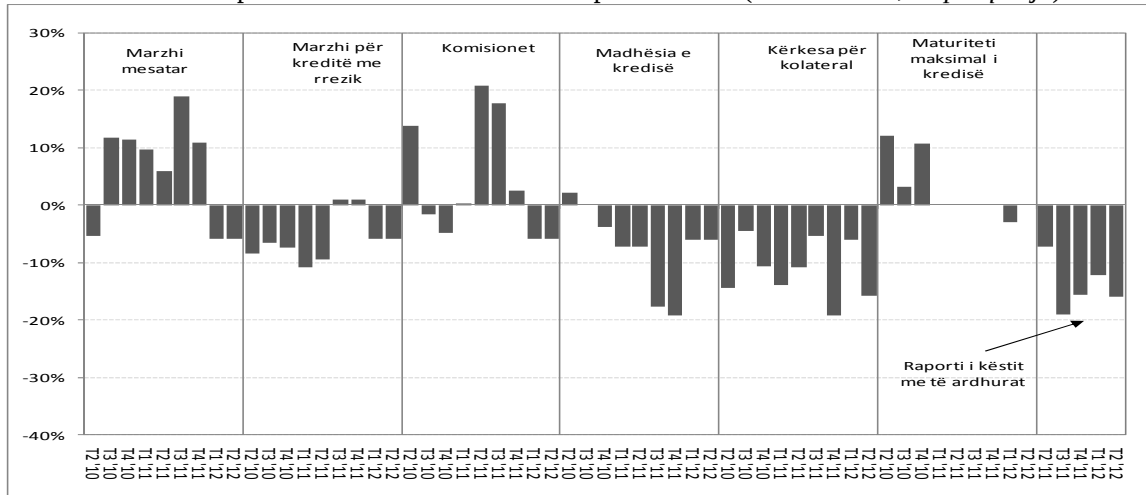
Grafik 7: Faktorët ndikues në standardet e kredisë për individët (*balanca neto*).

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Zhvillimet në **kushtet dhe kriteret** e kredisë për individë, në përgjithësi, reflektojnë një politikë të kujdesshme kreditimi. Rritja e kërkesës për *kolateral*, ulja e *madhësisë* së kredisë, rritja e *komisioneve*, zgjerimi i *marzhit mesatar* dhe zgjerimi i marzhit për kreditë *me rrezik* ndikuan në kahun shtrëngues të standardeve.

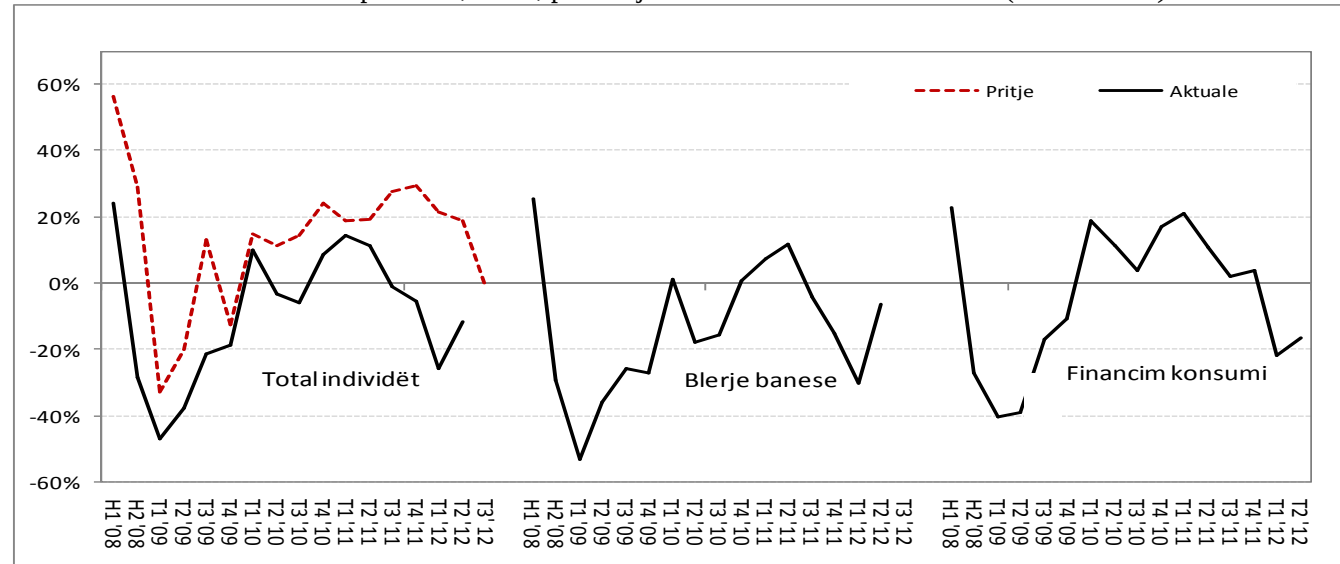
Grafik 8: Kushtet e aplikuara në miratimin e kredisë për individët (*balanca neto, në përqindje*).

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Kërkesa për kredi. Kërkesa e individëve për kredi ka vijuar të ngadalësohet në tremujorin e dytë të vitit 2012, por në një masë më të vogël se tremujorin e kaluar. Përqindja neto e bankave që mendojnë se kërkesa është rritur ka shënuar -1.3% në tremujorin e dytë të vitit 2012, nga -25.8% të shënuar një tremujor më parë. Vihet re një ngadalësim më i vogël në kërkesën për qëllim blerje banese, sesa për atë për financimin e konsumit.

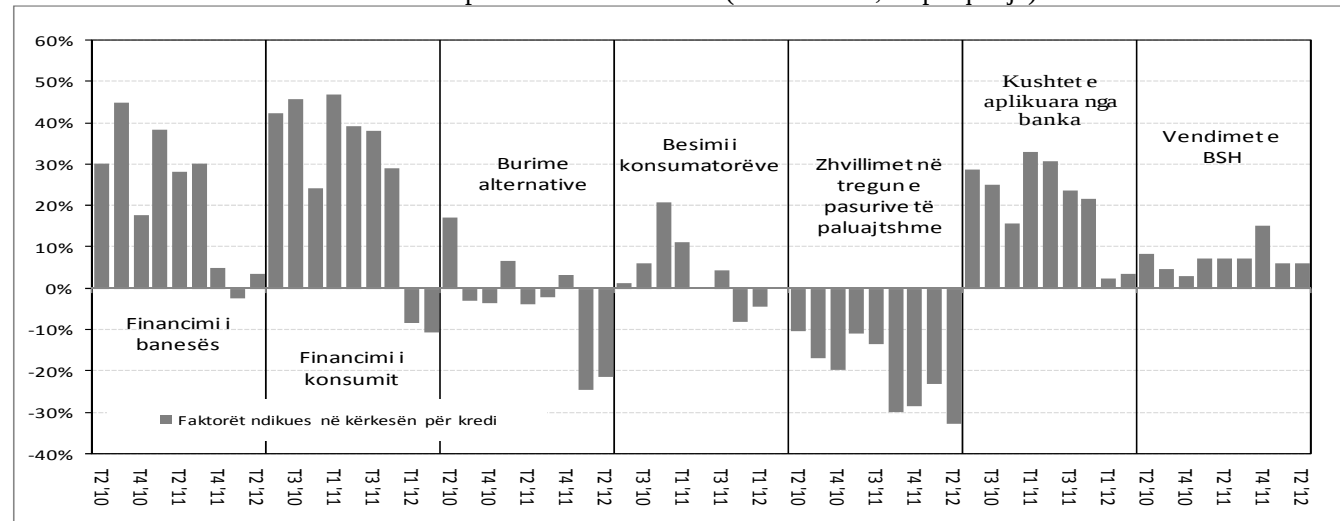
Grafik 9: Kërkesa e individëve për kredi, totale, për blerje banese dhe financim konsumi (balanca neto).

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Sipas opinionit të bankave, në përmirësimin e kërkesës së individëve për kredi kanë ndikuar *kushtet e kreditimit, vendimet e Bankës së Shqipërisë dhe nevoja për financimin e blerjes së banesës*. Përdorimi i burimeve alternative të financimit dhe zhvillimet në tregun e pasurive të paluajtshme ishin faktorët me ndikimin kryesor negativ në rritjen e kërkesës konsumatore për të marrë kredi, gjatë tremujorit të dytë të vitit 2012.

Grafik 10: Faktorët ndikues në kërkesën për kredi të individëve (balanca neto, në përqindje).

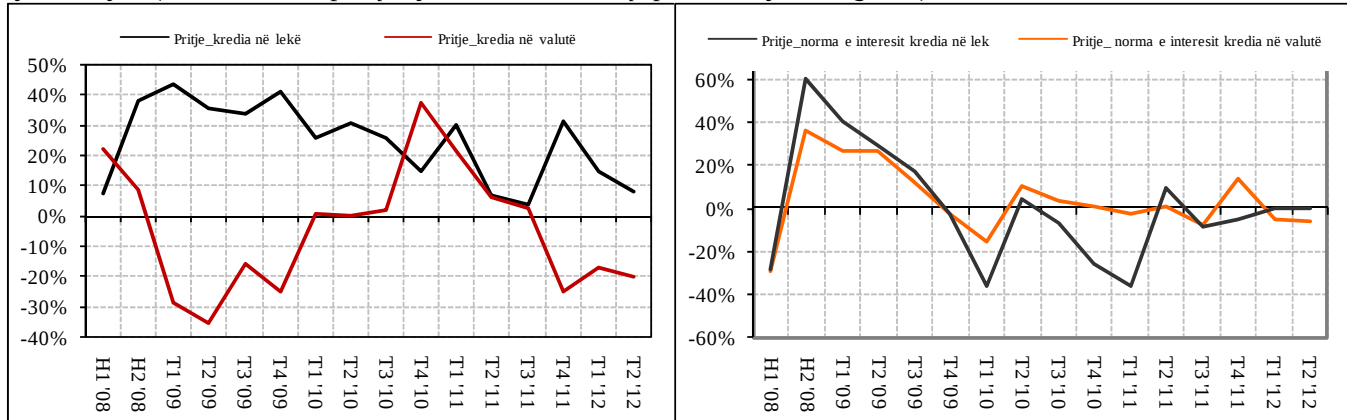
Burimi: Banka e Shqipërisë.

Pritjet. Pritjet e bankave sinjalizojnë për lehtësim të mundshëm të standardeve të kredisë dhënë individëve në tremujorin e tretë të vitit 2012. Standardet priten të lehtësohen si për kredinë për blerje banese ashtu dhe për kredinë konsumatore. Në të njëjtën kohë, kërkesa e individëve pritet të vijë në ulje gjatë këtij tremujori.

Aktiviteti kreditues sipas monedhës

Ekspertët e bankave presin ngadalësim të rritjes së kredive të miratuara në lekë dhe rënie të atyre të shprehura në monedhë të huaj për tremujorin e tretë të vitit 2012. Pritjet për normat e interesit të kredive në tremujorin e tretë të vitit 2012 kanë një prirje rënëse për kredinë në valutë. Ekspertët e bankave presin që kredia në lekë të pësojë një rritje të lehtë në krahasim me tremujorin e kaluar.

Grafik 11: Pritjet e bankave për aktivitetin kreditues (majtas) dhe për normat e kredisë, sipas monedhës (djathtas) pas një tremujori (*balanca neto*^{*}, *përqindje neto e bankave që presin rritje të treguesit*).

Burimi: Banka e Shqipërisë.

* *Balanca pozitive tregon rritje të aktivitetit kreditues ose rritje të normës së interesit, ndërsa balanca negative tregon ulje të aktivitetit kreditues ose ulje të normës së interesit.*

Aneks 1. Kredia për biznese

Në procesin e agregimit të rezultateve, secili opinion është peshuar në bazë të përgjigjes së tij. Për shembull, bankave që janë përgjigjur se standardet janë “shtrënguar shumë” u është dhënë dyfishi i peshës krahasuar me përgjigjet “shtrënguar pak”. Rezultatet analizohen duke llogaritur balancën neto si diferencën e përgjigjeve të peshuara të bankave, që kanë raportuar lehtësim/rritje të standardeve / kërkesës dhe atyre që kanë raportuar shtrëngim / ulje të standardeve / kërkesës. Balancat neto janë shkallëzuar në mënyrë që të marrin vlera brenda intervalit +/- 100.

BIZNESE	T1 '11	T2 '11	T3 '11	T4 '11	T1 '12	T2 '12
Si kanë ndryshuar standardet e miratimit të kredisë?						
- Tremujorin aktual	7.6	-6.9	-10.0	-16.0	-6.2	-6.2
- Tremujorin e ardhshëm	1.4	-1.2	-10.5	-27.7	0.0	0.0
Faktorët që kanë ndikuar standardet e miratimit të kredisë:						
-Mjaftueshmëria e kapitalit të bankës	0.0	-3.1	-4.4	-13.5	-15.4	-21.6
-Vendimet e Bankës së Shqipërisë	0.0	0.0	3.2	0.2	0.0	2.1
-Konkurrenca në sistemin bankar	21.3	24.4	20.0	-9.8	9.4	-4.0
-Niveli aktual ose i pritshëm i likuiditetit	13.2	13.2	5.5	-16.0	8.3	1.0
-Probleme specifike të sektorit ku vepron biznesi	-60.4	-36.8	-39.3	-55.0	17.8	-58.3
-Situata aktuale ose e pritshme makroekonomike	-34.6	-15.5	-44.4	-47.2	-30.9	-33.1
-Kreditë me probleme	-39.0	-39.9	-54.5	-62.0	-14.9	-49.6
Si kanë ndryshuar kushtet e miratimit të kredisë?						
-Marzhi mesatar	-2.3	19.8	13.6	4.8	-11.5	-17.8
-Marzhi për kreditë me rrezik	-11.1	0.0	-12.2	-12.1	-13.7	-11.1
-Komisionet	-5.9	6.1	7.6	-8.7	-24.4	-17.8
-Madhësia e kredisë	10.1	4.5	-9.6	-6.9	6.6	-2.1
-Kërkesa për kolateral/në raport me madhësinë e kredisë	-13.0	-27.5	-12.4	-137.7	-21.6	-27.7
-Maturiteti maksimal i kredisë	0.0	1.5	-5.0	-7.1	-18.7	-18.7
Si ka ndryshuar kërkesa e bizneseve për kredi?						
-SME tremujorin e kaluar	-1.8	2.3	-23.5	-21.8	-25.2	2.6
-SME tremujorin e ardhshëm	13.1	20.0	37.4	25.1	9.1	11.4
-Korporata tremujorin e kaluar	0.7	-7.2	-23.8	-4.8	-34.8	-14.0
-Korporata tremujorin e ardhshëm	9.5	-5.5	21.0	25.1	18.6	15.5
Faktorët që kanë ndikuar ndryshimin e kërkesës për kredi:						
-Nevoja për financimin e inventarëve	42.1	33.0	20.5	-10.4	33.4	37.8
-Nevoja për financimin e investimeve fikse	-22.3	-3.3	-17.2	-5.6	-17.9	-5.4
-Përdorimi i burimeve alternative të financimit	-2.5	-5.6	-2.6	-3.3	-11.8	4.2
-Vendimet e politikës monetare të Bankës së Shqipërisë	1.0	1.0	-3.5	-1.1	-3.0	-5
-Kushtet e kreditimit të zbatuara nga banka juaj	17.2	17.3	14.9	17.3	23.3	19
-Situata aktuale ose e pritshme makroekonomike	14.6	19.5	-8.2	-9.5	-1.3	-1.4

Aneks 2. Kredia për individë

Në procesin e agregimit të rezultateve, secili opinion është peshuar në bazë të përgjigjes së tij. Për shembull, bankave që janë përgjigjur se standardet janë “shtrënguar shumë” u është dhënë dyfishi i peshës krahasuar me përgjigjet “shtrënguar pak”. Rezultatet analizohen duke llogaritur balancën neto si diferencën e përgjigjeve të peshuara të bankave, që kanë raportuar lehtësim/rritje të standardeve / kërkesës dhe atyre që kanë raportuar shtrëngim / rënie të procedurave / kërkesës. Balancat neto janë shkallëzuar në mënyrë që të marrin vlera brenda intervalit +/- 100.

INDIVIDË	T1 '11	T2 '11	T3 '11	T4 '11	T1 '12	T2 '12
Si kanë ndryshuar standardet e miratimit të kredisë?						
- Tremujorin e kaluar	1.9	16.2	-7.7	0.0	-9.6	0.0
- Tremujorin e ardhshëm	7.3	6.2	-4.0	-2.4	0.0	9.6
Faktorët që kanë ndikuar standardet e miratimit të kredisë:						
-Mjaftueshmëria e kapitalit të bankës	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
-Vendimet e Bankës së Shqipërisë	7.2	7.2	7.2	7.8	6.1	9.8
-Konkurrenca e sistemit bankar	27.7	23.9	16.2	17.7	-0.2	13.1
-Niveli aktual ose i pritshëm i likuiditetit	16.7	18.1	18.1	17.9	3.7	3.3
-Gjendja financiare e individëve	-16.7	-15.9	-31.6	-33.4	-22.8	-29.1
-Kreditë me probleme	-29.3	-28.4	-32.1	-40.0	-33.0	-29.1
-Zhvillimet në tregun e pasurive të paluajtshme	-18.3	-8.8	-20.9	-26.0	-21.4	-28.2
Si kanë ndryshuar kushtet e miratimit të kredisë?						
-Marzhi mesatar	9.8	5.9	18.9	10.9	-5.9	-5.9
-Marzhi për kreditë me rrezik	10.8	-9.5	0.9	1.0	-5.9	-5.9
-Komisionet	0.3	20.7	17.7	2.5	-5.9	-5.9
-Madhësia e kredisë	-7.2	-7.2	-17.6	-19.2	-6.1	-6.1
-Kërkesa për kolateral/në raport me madhësinë e kredisë	-14.0	-10.8	-5.3	-19.2	-6.1	-15.7
-Maturiteti maksimal i kredisë	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
-Raporti këst/të ardhura	-18.4	-7.2	-19.0	-15.7	-12.2	-15.9
Si ka ndryshuar kërkesa e individëve për kredi?						
-Kredi për shtëpi	7.3	11.8	-4.1	-15.2	-30.0	-6.1
-Kredi për konsum	21.2	10.7	2.1	4.0	-21.6	-16.6
Faktorët që kanë ndikuar ndryshimin e kërkesës për kredi:						
-Nevoja e individëve për financimin e blerjes së shtëpisë	38.5	28.3	30.3	5.0	-2.4	3.5
-Nevoja e individëve për financimin e konsumit	46.9	39.2	38.1	29.1	-8.3	-10.5
-Përdorimi i burimeve alternative të financimit	6.8	-3.8	-2.1	3.3	-24.5	-21.2
-Vendimet e politikës monetare të Bankës së Shqipërisë	7.2	7.2	7.2	15.2	13.1	6.1
-Besimi i konsumatorëve	11.4	0.0	4.4	-8.0	2.6	0.0
-Zhvillimet në tregun e pasurive të paluajtshme	-10.7	-13.4	-29.9	-28.4	-22.9	-32.5
-Kushtet e kreditimit të zbatuara nga banka juaj	33.0	30.7	23.7	21.8	2.4	3.5